

Гнатишин Л. Б.
Канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет,
м. Львів, Україна,
gnatluda@ukr.net

ОБЛІК ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИЗИКУ

Удосконалено класифікацію та характеристику ризиків сільськогосподарської діяльності аграрних підприємств для цілей бухгалтерського обліку. Сформульовано поняття “ризик сільськогосподарської діяльності” в контексті облікового забезпечення. Розроблено концептуальну схему управління виробничими ризиками, як засіб реалізації моделі обліку діяльності сільськогосподарських підприємств в напрямку мінімізації ризику. Розроблено модель системи обліку діяльності сільськогосподарських підприємств за напрямками мінімізації негативних виробничих ризиків, що забезпечує формування достовірної бухгалтерської інформації та підвищення ефективності системи управління виробничими ризиками.

Ключові слова: ризик, ризик діяльності сільськогосподарських підприємств, схема управління виробничими ризиками, модель системи обліку сільськогосподарської діяльності.

Сільськогосподарське виробництво є одним із найбільш ризикованих видів підприємницької діяльності. Ризикованість аграрного бізнесу визначає ряд чинників, таких як: сезонність виробництва, залежність від погодних та кліматичних умов, тривалий період обороту капіталу, велика складність зміни асортименту продукції та технології, ряд інших причин. Наслідки ризиків залежать від прийнятих ефективних управлінських рішень, основою яких є облікова інформація. З метою своєчасного інформування керівництва для прийняття рішень щодо усунення та зменшення ризиків, на підприємстві має бути побудована ефективна система обліково-аналітичного забезпечення діяльності сільськогосподарського виробництва.

Єдиної точки зору на питання про визначення сутності поняття ризику немає. У словнику ризик визначається як випадок, про який невідомо, трапиться він чи ні; або випадок, точний час настання якого неможливо визначити [2, с. 757]. В інших джерелах відзначається, що ризик – це невизначеність в отриманні доходу, розмір якого залежить від загального стану економіки [3, с. 9]. Ризик трактується як ймовірність завдання збитку

внаслідок заняття будь-якою справою. Разом з тим ризик порівнюють з можливістю отримання додаткового прибутку за позитивних для підприємця умов [1, с. 155]. Всі ці визначення так чи інакше поєднують ризик зі збитком, але між цими поняттями не можна ставити знак рівняння.

Наслідки аналізування літературних джерел показують, що ризик припускає наявність як позитивних наслідків, так і негативних результатів. Тому результатом наукового пошуку є розширення загальноприйнятої класифікації ризиків і доповнення її структури позитивними і негативними видами ризиків, що в значній мірі зумовлено цілями бухгалтерського обліку.

Виходячи із вище викладеного, окреслилось авторське тлумачення ризику діяльності сільськогосподарських підприємств як можливості втрати частини активів, в тому числі незавершеного виробництва (зокрема й у вигляді посівів, тварин на вирощуванні і відгодівлі), недоотримання або неотримання прибутку в результаті впливу несприятливих чинників під час проведення господарської діяльності.

Велика кількість та різноманітність видів економічних ризиків перешкоджають чіткому визначенню впливу їх наслідків на результати сільськогосподарської діяльності підприємства. Для цілей бухгалтерського обліку конкретного підприємства акцентовано увагу на виробничих ризиках. Таким чином, відповідно до суті виробничого ризику нами визначено шляхи його мінімізації в аграрній сфері. Це інтенсифікація та диверсифікація виробництва; дотримання технології виробництва.

Реалізація моделі обліку діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах ризику була розроблена в межах концептуальної системи управління ризиками. В основу методики обліку покладено два альтернативних варіанти – це запобігання ризику, коли дотримання технології виробництва та додаткових капіталовкладень ідентифікується як позитивний ризик і може призвести до збільшення доходу, а фінансування превентивних заходів (наприклад страхування чи створення резервів покриття наслідків ризиків) класифікується як негативний ризик, що навпаки призводить до збільшення

витрат. Перший напрям передбачає або повне уникнення ризику, або зниження його ступеня за рахунок технічних можливостей, зміни технологій, що в перспективі може призвести до отримання певних вигод. Тобто, виробник свідомо йде на ризик з метою захисту своєї діяльності та із сподіваннями на прибутки у перспективі. Другий напрям управління ризиками – це можливість покриття збитків за рахунок резервних та страхових засобів. В частині мінімізації негативних наслідків ризику розроблено та запропоновано методику документального підтвердження оцінки наслідків ризику, процедуру та облікове забезпечення формування власних фондів (резервів) на покриття наслідків ризиків, порядок відображення інформації про наслідки ризику в реєстрах журнально-ордерної форми обліку та звітності.

Ключовим елементом розробленої моделі є формування та облік внутрішнього резерву на покриття витрат від настання виробничого ризику та введення у робочий план додаткового бухгалтерського рахунка 479 “Резерв покриття наслідків ризиків” із подальшим відображенням сум у складі інших витрат. В нашому випадку пропонуємо резерв на покриття наслідків ризиків створювати в розмірі фіксованої ставки від величини витрат у рослинництві чи тваринництві, або розміру залишкової вартості основних засобів.

Список використаних джерел:

1. Кіпреева О. Унеможливаючі загрози. Методичні передумови управління ризиками в аграрному виробництві / О. Кіпреева. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://director.com.ua/>
2. Словник іншомовних слів / за ред. Мельничука О. С. – К., 1985. – 968 с.
3. Страхование дело в Украине / [С. А. Гуцуляк, К. П. Залетів, А. И. Перетяжко, В. И. Шевченко]. – К. : Международная агенция “BeeZone”. – 2005 – 614с.

L. Gnatyshyn. Accounting of activity of agricultural enterprises in terms of risk.

Summary

The paper improved classification and risk characteristics of agricultural activity of agrarian enterprises for accounting purposes. The notion of «agricultural activity risk» in the context of accounting software was formulated. The conceptual scheme of management of production risks, as a means of implementing accounting model of agricultural enterprises towards minimizing risk was developed. The practical value of research is that the model of the system of agricultural activities accounting in directions of minimization of negative production risks which provides forming of reliable accounting information and improving of the effectiveness of the management of production risks.

Keywords: risk, agricultural activity risk, control scheme of production risk, model of the system of agricultural activity accounting.